

CHARACTERISTICS OF INTEGRATION IN THE CURRICULUM PROCESS BETWEEN THE SUBJECTS "TECHNOLOGY AND ENTREPRENEURSHIP" AND "MAN AND NATURE" IN THE PRIMERY SCHOOL

Abstract: In our hectic everyday life we are surrounded by information that defines our world. This continuous avalanche of information, the formation of a complete picture of the surrounding world, and the place of the person in it can not be achieved without integrated learning. That is why the human being has an integral character, which imposes the necessity of a new approach to the education of the human education. This has led to a change in the organization of the learning process in recent years. In order to perceive the surrounding reality as a whole, it is necessary to introduce in-depth integrative relations between the different subjects.

This article examines the knowledge on the subject of "Technology and Entrepreneurship", which combines the knowledge of other subjects. It compares knowledge related to the subject "Man and Nature", which are integrated and contributes to the gradual building of a comprehensive view of the environment. It provides the opportunity to form knowledge about nature and communication skills with nature, helps to build environmental behavior in nature. In the Technology and Entrepreneurship classes, conditions are created for the production of subjects, thus providing pupils with the opportunity to see the application of knowledge in practice. The structure of an integrated lesson differs by combining logically combined knowledge of two or more learning subjects to adopt concepts with an integrated.

Author information:

Velichka Todorova

Teacher

At SU "Lyuben Karavelov" – town Dobrich

✉ lori_1972@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

Integration in the curriculum process subject of
"Technology and Entrepreneurship", "Man and
Nature"

В нашето забързано ежедневие сме заобиколени от информация, която е определя нашия свят. Това непрекъснатото лавинообразно нарастване на информация, формирането на цялостна представа за обкръжаващия свят и мястото на човека в нея, не може да се осъществи без интегративно обучение. Затова човешката същност има интегрален характер, който налага необходимостта от нов подход към възпитанието на образованието на човека.

Това налага през последните години промяна в организацията на учебния процес. За да се възприеме обкръжаващата действителност като цялост трябва да се въведат по задълбочено интегративни връзки между отделните учебни предмети. Като се отчитат възрастовите особености на учениците, не само от началното училище, се дава възможност да се разкрива обкръжаващия свят с цялото му многообразие при организиране на интегрирано обучение като се използват възможностите на знанията по всички учебни предмети. Интегрираното обучение не е нов проблем и неговото разглеждане е стояло във възгледите за процеса на диференциация и интеграция на научното знание в различните степени на обществено развитие. Въпреки това е особено актуално в началното училище се поставя задачата за формиране на цялостна представа за обкръжаващия свят и мястото на човека в нея. "Актуалният за съвременния педагогически

дискурс преход от знаниецентристки към компетентностен подход предполага преодоляване на нормативистичността на традиционната граматика в информационния блок на учебниците, както и консервативността на преподаването и чрез технологията на всезнаещия учител” [12, с. 128].

Етимологията на понятието „интеграция“ откриваме в латинското “integration”, което се свързва с процес на обединяване в едно цяло на определени части или елементи.

Интегративността е предпоставка за изграждане на продуктивен познавателен процес на основата на многостранна умствена дейност на учениците. Позволява да се премине от локално, изолирано разглеждане на различни обекти и явления към взаимосвързано комплексно изучаване.

Използването на интегративните връзки в учебния процес през различните периоди се разглежда от Я. А. Коменски, А. Дистервег, К. Д. Ушински, И. Д. Зверев, М. Андреев и др. [1].

През последните години обаче интеграцията се разглежда от педагогическите специалисти и като:

- ✓ проблемно ориентирана познавателна активност,
- ✓ допълваща диференцирана познавателна дейност,
- ✓ особеност на началните стадии на обучението,
- ✓ превръщане на теорията в практика,
- ✓ продуктивно мислене.

Едни автори под интеграция разбират подчиняване учебните предмети на една основна рационална идея, други – подчиняване предметното съдържание на интелектуалните умения, трети преоткриват интеграцията само в някои учебни предмети, а четвърти я виждат като необходимост за цялата съвкупност на учебни предмети.

Интегрираното обучение дава възможност да се разкрива обкръжаващия свят с цялото му многообразие като се използват възможностите на знанията по всички учебни предмети. Необходимо е обаче този процес да се реализира съзнателно, пълно и всеобхватно. Това, разбира се, зависи от педагогическото майсторство на учителя, правилния подбор на необходимото учебно съдържание и подходящите методи и средства, чрез които ще реализира поставените цели в учебния процес.

В съвременните условия актуалността на интеграцията е продиктувана от новите социални функции. Въз основа на анализ на интегративните тенденции в науката и социалната практика се извежда един от главните принципи на реформата в днешното училище - интегралният подход в цялостния педагогически процес.

В образованието интеграцията се разглежда като проявление и отражение на реалните връзки на заобикалящите ни предмети, явления и ситуации.

Учебните предмети изучавани в училищеимат различно взаимосвързано съдържание, което спомага за изграждането на много общи умения и навици на учебната работа, за творческа дейност, за самостоятелен пренос на знания, умения и навици, за ориентиране в нова ситуация. Това налага приложението на интегративните връзки в учебния процес за да се формират ралини ключови умения и способности. Тези способности условни се условно разделят на умствени (интелектуални) и практически, които са взаимно свързани. Много от изградените умения носят интердисциплинарен характер. Такива са уменията да се работи с речник, с книга, с компютър, с учебно съдържание (текст) и др. Интегративните връзки обхващат не само областта на теоретичните знания, но и уменията, получени в при изпълнение на различни дейности в учебния процес по даден предмет. В зависимост от начина на приложение в учебния процес интеграцията бива в рамките на един учебен предмет и интегриране на знания от различни учебни предмети в една методична единица. Така чрез използването на интегративни уроци по един учебен предмет се формират знания

и умения по друг учебен предмет. „Тя се прилага при изучаването на закони, теории, факти, изучавани по различни учебни предмети. Прилагането на този вид води до когнитивни резултати, които изграждат ясна картина за света в съзнанието на учениците. Това води и до един качествено нов тип знания“ [5].

Например знанията по учебния предмет „Технологии и предприемачество“ са съчетание на знанията от другите учебни предмети. Интеграцията на знания свързани с учебни предмет „Човекът и природата“ съдейства за постепенното изграждане на цялостна представа за обкръжаващата среда. Осигурява се възможност за формиране на знания за природата и умения за общуване с природата, съдейства се за изграждане на екологично поведение в природата. В часовете по Технологии и предприемачество се създават условия за изработване на предмети и така се осигуряват условия малките ученици да видят приложението на знанията в практиката. Структурата на един интегриран урок се различава със съчетаването на логически съчетани знания по два или повече учебни предмети за усвояване на понятия с интегриран характер, представени в таблица 1.

Таблица 1.

Интегрирани понятия по „Технологии и предприемачество“ и „Човекът и природата“ в начална степен

Клас	Интегрирани понятия
I клас	растения, части на растението, видове растения: тревисти, храсти , дървета, билки, бране, съхраняване, опазване на природната среда
II клас	природа, жива и нежива природа, растения, групи растения според стъблото: дървета, храсти и треви, части на растенията, опазване на растенията.
III клас	диви животни, домашни животни, домашен любимец, отглеждане на домашен любимец, грижи за животните.
IV клас	рециклиране, замърсяване, опазване на околната среда, отпадъци, вторични суровини, разделно събиране на отпадъци.

„Най-често интеграцията се определя като процес за формиране на цялостна представа на даден обект или явление. Определят се отделните елементи като се търси общото между тях. Затова е необходимо да се определят някои възможности за реализиране на междупредметни връзки в началния етап на основната образователна степен като се характеризира основата за интеграция на учебните предмети даващи знания за природата /роден край, околна среда и човекът и природата/ и КОО Бит и технологии“ [5].

Чрез интегрираните уроци се осигуряват условия за приложение на знанията в конкретни житейски ситуации, което води до обогатяване на знанията и уменията на личността освен това се доразвиват и надграждат придобитите знания, умения и отношения, свързани с най-близката на ученика природна среда. По този начин се въздейства върху емоционалната сфера на учениците, защото само ако обичат животните ще се грижат за тях и ще ги пазят. Осигуряват се условия за приложение на знанията в конкретни практически ситуации, обогатява се личността. Формира се отношение към природата. Осигурява се възможност за формиране на практически знания и умения, система от правила за екологично отношение и поведение. Прилагат се знанията в конкретни житейски ситуации, обогатява се личността, формира се отношение към природата и обществото.

Интеграция може да се разглежда като система от знания и умения от различни области на науката, които водят до формиране на представи и разбирания на учениците за заобикалящата ги действителност. От дълго време в педагогическата литература се говори за интердисциплинарни (междупредметни) връзки, които всъщност представляват интеграцията в учебния процес. В съвременните условия на обучение тя обаче може да бъде разглеждана като синтезиране или обединяване на учебното съдържание. Затова според М. Цанкова и Н. Димитрова начините на приложение на интеграцията могат да бъдат явни или неявни. Явни са връзките когато са предвидени. Например когато са свързани и посочени в учебния план или учебната програма. Неявна интеграцията тази, която се получава, без да е предвидена, при изучаване на една или друга тема [5].

В научната литература се срещат разнообразни интерпретации на понятието интеграция в обучението. Според речниковото значение на термина интеграцията представлява „обединяване в едно цяло на групи, колективи, страни поради обща работа или/и общи интереси“. Интеграцията най-често се определя като процес на формиране на целостта чрез обединение, свързване на елементи на основата на нещо общо между тях. Според М. Андреев, П. Радев и др. интеграцията способства за интензификацията на обучението. П. Николов разглежда интегралния подход като стратегия за осъществяване на „генералната цел“ на образователното дело; като средство за установяване на диалектично единство „на двете форми на дейността – мисловна и практическа“ в педагогическия процес и за цялостно развитие на личността; като средство за синтезиране на знанията на учащите се в убеждение и поведение, в качества на личността, способна да се реализира в живота. „Интегралният подход е стратегия на образователната реформа, защото атакува информационната и режимна претовареност“. „На по-късен етап, след натрупването на познания и опит, придобиват самостоятелност и се усъвършенстват мисловните операции – анализ, синтез, обобщение, което позволява по-успешно прилагане на продуктивните стратегии на обучение и развитие на абстрактно-логическото мислене“ [9, с. 418].

В системата на обучение интеграцията се използва с цел да се създаде у обучаваните цялостна представа за обкръжаващия свят. Така се дават знания, които отразяват връзката между отделните части и те се възприемат в цялостност [2, 3].

Ако учителите имат умения да осъществяват интеграция и да дават на учениците знания, които отразяват връзките между отделните елементи от заобикалящата природа, то учениците ще възприемат света като едно цяло. Ще разглеждат света като едно цяло, в което всички елементи са във връзка помежду си [10].

Интеграцията е процес на взаимодействие и взаимнопроникване на научните знания на учебните предмети. Педагогическата практика показва, че при осъществяване на интеграция се изменя предметът, структурата на учебните дисциплини, разширяват се задачите, издига се на по-високо ниво техният понятиен апарат и методологически инструментариум. Така се разширява обемът от знания на учениците и се осмислят усвоените знания. „Формиращото оценяване интерпретира оценъчните дейности като процес, в който със споделена активност и отговорност се включват субектите на педагогическия дискурс – учителят и учениците“ [8, с. 281].

Реализацията на интеграцията в учебния процес може да се определи като *интегрирано обучение*. Това е форма на обучение, при която се реализира обединяване на различни елементи от учебното съдържание по един или няколко учебни предмета в едно цяло, т.е. в една методична единица.

През последните години терминът интегрирано обучение се използва най-често за обучение на деца със специални образователни потребности в масовото училище, но параметрите му на приложение са далеч по-широки. Ако този термин се разглежда не от аспекта на образователния процес, а от аспекта на учебния процес, тогава под това понятие ще се разбира интегриране на понятия в учебното съдържание по даден предмет. т.е. формиране на знания и умения у учениците за едно и също понятие, но разглеждани по различни учебни предмети.

References:

1. Andreev, M. (1986) *Integrativni tendencii v obuchenieto*. Narodna prosveta, S.
2. Gioreva, R. (2015). *Problemi na kachestvoto na uchilishtното образование, predizvikani, predizvikani ot problemite w negovoto upravlenie*. V: Godishnik na visse uchilishte "Mezhdunaroden kolezh", Tom VII, Deseta mezhdunarodna nauchna konferencia "Образователен мениджмънт – ефективни практики" s. 85-93.
3. Gioreva, R. (2016) *Uchastie na uchitelite v upravlenieto na kachestvoto na образование v uchilishte*. International Journal Scientific Papers „KNOWLEDGE“, Vol.13.2, ISSN 1857-92, IKM – Skopje, стр. 111-115.
4. MON *Prilozhenie 12 kam t. 12 Uchebna programa po Tehnologii I predpriemachestvo II klas*, utvardena sas Zapoved № RD09-300 от 17.03.2016
5. MON *Prilozhenie 11 kam t. 11 Uchebna programa po Izobrazitelno izkustvo za II klas*, utvardena sas Zapoved № RD09-300 от 17.03.2016
6. MON *Prilozhenie 9 kam t. 9 Uchebna programa po Okolen sviat za II klas*, utvardena sas Zapoved № RD09-300 от 17.03.2016
7. Nikolov, P. (1985) *Integralnia podhod v pedagogicheskiya proces*. Narodna prosveta, S.
8. Dobрева, S., (2017) *Educational potential of the review of students' written texts*, SocioBrains. International scientific refereed online journal with impact factor. ISSUE 35, June 2017, ISSN: 2367-5721, c. 278 – 285.
9. Peycheva, Yo., (2015) *Uchenicheskoto portfolio v nachalna uchil]na stepen kato syvremenna obrazovatelna tehnologiya*, Godishnik na Shumenski universitet "Episkop Konstantin Preslavski", Pedagogicheski fakultet Tom XIX D. ISSN 1314-6769., c. 505 – 511
10. Peycheva, Yo. (2016) *Problemnostta v tehnologichното обучение na uchenicite v nachalna uchilishtna stepen*. Godishnik na Shumenski universitet "Episkop Konstantin Preslavski", Pedagogicheski fakultet Tom XX D. ISSN 1314-6769., c. 418 – 426
11. Tzankova M., N. Dimitrova. (2009) *Integraciya pri metodicheskata podgotovka na bydeshtite uchiteli*. Izd. "Faber", S.
12. Yankova, G., Dobрева, S., (2017) *Образователни практики за развитие на комуникативната компетентност на uchenicite*. Godishnik na Shumenski universitet "Episkop Konstantin Preslavski", Pedagogicheski fakultet Tom XXI D, ISSN 1314 – 6769, c. 127 – 139
13. *Talkoven rechnik* <http://talkoven.onlinerechnik.com>